

Zdarzyło się dziś...1 sierpnia 1944 r.

1 sierpnia 1944 r. o godzinie 17.00 wybuchło Powstanie Warszawskie. Wzięło w nim udział co najmniej 213 adwokatów i aplikantów adwokackich. Większość z nich zginęła. Wśród uczestników Powstania znaleźli się m.in. adwokaci: Władysław Siła-Nowicki, Witold Bayer, Maria Budzanowska, Wiesław Chrzanowski, Helena Wiewiórska, Tadeusz de Virion, Stefan Korboński, Anna Sobocińska-Lorenc, Zdzisław Krzemiński.

Niezwykły jest życiorys adw. Jadwigi Rutkowskiej, który w tym dniu chcemy Państwu przypomnieć.

Adw. Jadwiga Rutkowska, ps. Katarzyna, z domu Kunstetter urodziła się 30 października 1910 r. Ukończyła gimnazjum humanistyczne Janiny Tymińskiej w Warszawie, a w 1935 roku Wydział Prawa Uniwersytetu Józefa Piłsudskiego w Warszawie. W 1937 roku rozpoczęła aplikację adwokacką u wybitnego adwokata Stanisława Kijeńskiego, który zginął we wrześniu 1939 r. Została wówczas aplikantką adw. Gustawa Zabłockiego, a po jego śmierci, do lipca 1944 roku aplikowała u adw. Henryka Zabłockiego.

W lutym 1939 roku wyszła za mąż za Jerzego Rutkowskiego, działacza politycznego i dziennikarza. Po wybuchu wojny wraz z mężem zaangażowała się w działalność konspiracyjną. Ona znana pod pseudonimem „Katarzyna”, on - szef Tajnych Wojskowych Zakładów Wydawniczych - używał pseudonimów „Michał” i „Kmita”. Pracowała w Armii Krajowej w komórce więziennictwa, która zarówno interesowała się osadzonymi członkami ruchu oporu jak i utrzymywaniem konspiracyjnych kontaktów dla pozyskiwania informacji o śledztwach prowadzonych przez gestapo. 5 grudnia 1940 roku została aresztowana i osadzona na Pawiaku. Z zachowanych przekazów wynika, że podtrzymywała na duchu współwięźniarki, zachowując jednocześnie godną postawę podczas śledztwa prowadzonego przez gestapo. Współwięźniarką mec. Rutkowskiej była m.in. Natalia Gałczyńska - żona Konstantego Ildelfonsa Gałczyńskiego. Nierozpoznana w swej działalności została zwolniona 2 września 1941 r.

Po zwolnieniu podjęła pracę w Towarzystwie „Ratujmy Niemowlęta”. Jednocześnie kontynuowała naukę w ramach tajnego szkolenia aplikantów zorganizowanego przez tajną Warszawską Radę Adwokacką.

Przed wybuchem Powstania Warszawskiego brała udział w rozpoznaniu terenu i przygotowaniu powstańczej Kwatery Głównej Szefostwa Tajnych Wojskowych Zakładów Wydawniczych. Podczas Powstania ochotniczo „zmobilizowana” pełniła obowiązki pracownika sekretariatu i łącznika szefostwa WZW, których liczne placówki wydawały pisma codzienne, w szczytowym okresie w nakładzie kilkudziesięciu tysięcy egzemplarzy, nie licząc ulotek, plakatów, numerów specjalnych, znaczków itp. do obowiązków Jadwigi Rutkowskiej należała nie tylko działalność w zakresie koordynacji funkcjonowania 10 drukarni rozrzuconych na terenie Warszawa - Śródmieście - Północ, ale i ustalanie miejsc pracy fotoreporterów i filmowców. Przyczyniła się w istotny sposób do powstania znanej nam dziś dokumentacji fotograficznej i filmowej z czasów Powstania.

Od października 1944 do kwietnia 1945 r. przebywała w Poroninie w Zakładzie dla wysiedlonych starców i chorych, gdzie była administratorem.

Od maja 1945 do stycznia 1948 r. pracowała w Polskim Czerwonym Krzyżu. Najpierw jako referent, a potem szefowa Wydziału Ogólnego i Organizacyjnego Zarządu Głównego PCK w Gdańsku.

12 maja 1948 r. złożyła w ORA w Warszawie wniosek o wpis na listę aplikantów adwokackich pod patronatem adw. Władysława Winawera. Praktykę adwokacką rozpoczęła w 1950 roku wykonując zawód w Zespole Adwokackim nr 9 w Warszawie początkowo na ul. Próżnej 12, a od 1955 roku przy ul. Wilczej 9a. W swojej praktyce zawodowej poświęciła się głównie sprawom rodzinnym, ale występowała też w sprawach karnych, broniła m.in. w głośnym procesie wytoczonym Melchiorowi

Wańkowiczowi.

Pod koniec lat sześćdziesiątych została wybrana Wiceprezesem Komisji Dyscyplinarnej, a od 1979 do 1982 r. była członkiem tej Komisji.

Od 1979 roku adwokat Jadwiga Rutkowska weszła w skład Komisji Naczelnej Rady Adwokackiej ds. Doskonalenia Zawodowego i Szkolenia Aplikantów.

W 1984 roku została Dyrektorem Ośrodka Badawczego Adwokatury, którą to funkcję pełniła do 1987 roku. To w dużej mierze dzięki niej zostało przygotowane i ukazało się w „Palestrze” obszerne opracowanie poświęcone udziałowi adwokatów w walce z hitlerowskim okupantem. W 1987 r. zorganizowała sesję naukową pt. „Adwokatura Polska w służbie nauki prawa”.

W środowisku adwokackim ceniona za swoją wielką wiedzę prawniczą, sumienność, odwagę, ale też uczciwość i dobroć. Anna Sułek, b. pracownik Ośrodka Badawczego Adwokatury, tak wspominała pracę z adw. Rutkowską: „Przy olbrzymim stole w OBA dyskusje toczyli profesorowie (...) I tak zetknęłam się z „Katarzyną”, ta z wojennej pracy w kawiarni i Pawiaka również. Wolna Polska, choć w dyskusjach i sporach, była dla mnie wtedy właśnie w Alejach Ujazdowskich. Tam, dzięki Pani Mecenasa, spotykali się ci, których teksty redagowałam i ci, których zapraszała Pani Mecenasa. Adam Bień, Witold Bayer z prof. Andrzejem Stelmachowskim, profesor Aleksander Gieysztor i mecenas Kazimierz Ostrowski, Bogdan Drozdowski, Wiesław Chrzanowski, Wojciech Krajewski, Stanisław Śniechórski i wielu innych. Dyskusja, która kiedyś przeciągnęła się mocno w noc, gdy Władysław Bartoszewski spierał się o wojenna rzeczywistość, którą widział i wspominał inaczej niż Jerzy Rutkowski, mecenas Ostrowski i Wacław Szyszkowski, zarówno dla Stanisława Mikke i dla mnie, była wówczas odkryciem i wstrząsem, że można się tak twórczo spierać, wspominać na wesoło sprawy, znane nam jako doniosłe. OBA stał się miejscem, gdzie przy kawie, i o zgrozo, papierosach, namiętnie kopconych przez Panią Mecenasa, spotykali się wszyscy – aplikanci, adwokaci pisarze, adwokaci malarze i ci z Hożej, sąsiedzi z rozlicznymi prawnymi wątpliwościami”

Adw. Rutkowska zmarła 10 sierpnia 1994 roku po długiej chorobie. Pochowana jest na warszawskich Powązkach.

